

den Erstatningssum, som tillægges „Ejeren eller Brugeren“. Der kan vel ikke være Tvivl om, at de have saadanne Rettigheder, men jeg ser ikke, at der er taget Hensyn dertil i § 4. Det er disse Ytringer, jeg har fundet mig foranlediget til at gøre under særligt Hensyn til den Stilling, jeg indtog til Sagen i Fjor.

Lohmann: Naar det træffer sig saaledes, at jeg faar Ordet efter den ærede sidste Taler, maa jeg begynde med at beklage, at jeg ikke er i Stand til at følge ham i den teoretiske og lærde Udvikling, som han i Dag — jeg havde nær sagt som sædvanlig — har indladt sig paa. Jeg kan kun gøre den almindelige Bemærkning, at det er Skade, at denne Udvikling er kommen et Aar for sent, thi var den kommen i Fjor, er det muligt, at den da vedtagne Paastand om Overgang til Dagsordenen ikke var kommen til at indeholde en saadan Tryghed og Klarhed, som den virkelig indeholder. Naar den sidste ærede Taler vil hævde, at der ikke foreligger nogen Ejendomsret, maa jeg, hvor megen Lærdom der end lægges for Dagen, tillade mig at hævde som min personlige Opfattelse, at der her virkelig foreligger en Ejendomsret, og naar det ærede Medlem vilde hævde, at man ikke har villet vedkende sig dette tidligere i Lovgivningen, tror jeg heller ikke, at det vil stadfæste sig, at dette er rigtigt. Allerede i Forordningen af 5te Marts 1845 § 3 er der en Bestemmelse om, at Ekspropriationskommissionen kan, hvor Vejmateriale ikke haves i tilstrækkelig Overflodighed, tilstaa en passende Erstatning for dets Afgivelse. Jeg tror ikke, at en saadan Bestemmelse vilde være bleven indsat i 1845, altsaa 3—4 Aar før Grundloven, hvis Lovgiverne ikke havde erkendt, at der her virkelig var, naar alt kom til alt, en Ejendomsret. Nej, det Forhold, som her er til Stede, er ganske simpelt dette, at de Genstande, hvorom der er Tale, fra gammel Tid ingen Værdi havde, men at de, efterhaanden som Udviklingen er skreden frem, have faaet en endog meget betydelig økonomisk Værdi, og efterhaanden, som de rykke frem i Værdi, vil Lovgivningsmagten — det tillader jeg mig at mene — blive nødt til at udtale sin Erkendelse af, at de virkelig tilhøre Grundejeren og ere hans rette og lovlige Ejendom. Men hele denne Sags Behandling her afhænger aldeles ikke af, hvad denne eller hin retslærde mener om dette Spørgsmaal, thi jeg skulde virkelig mene, at der er en levende Retsbevidsthed i Befolkningen. Efter denne kunne vi

ganske vist ikke afgøre Retsspørgsmaal, thi Retsspørgsmaal skulle afgøres efter Loven, men efter denne levende Retsbevidsthed er det, at vi lovgive. Derfor siger jeg, at hvis vi vedtage en lignende Lov som denne, saa følge vi Skridt med Tiden, thi der er for mig ikke Tvivl om, at Udviklingen paa dette Omraade gaar i den Retning, at de omhandlede Genstande mere og mere betragtes som Genstande for Ejendomsret. Der er jo mange Kommuner, som allerede købe og betale hver en Smule Vejmateriale, de bruge, og det gøre de, fordi de alligevel have en Følelse af, at det er Uret at trænge sig ind paa Enkeltmand og tvinge ham til at bringe store Ofre paa det offentliges Alter. Jeg skulde ogsaa antage, at det er saa temmelig almindeligt, at Ekspropriationskommissionerne ved Jærnbannerne tilstaa en rimelig Erstatning for det Materiale, der skal afgives, og hvorfor skulde de gøre det, hvis de ikke mente, at her virkelig er en Ejendomsret til Stede. Altsaa hele denne lærde Udvikling kan have sin Interesse, men den kan ikke være afgørende for os ved Behandlingen af denne Sag. Jeg er ikke til Sinds at fravige Standpunktet fra i Fjor. Jeg var med til at hilse det Lovforslag med Tilfredshed, der fremkom fra det ærede Medlem for Præstø Amts 2den Valgkreds (A. Jensen), og som Medlem af Udvalget var jeg med til at forelægge Tinget det Forslag om en Paastand om Overgang til Dagsordenen, som blev vedtaget her i Tinget den 14de Marts, endog enstemmig med 58 Stemmer, og som gik ud paa klart, at opfordre Regeringen til at lade udarbejde og forelægge et Lovforslag i den Retning, i hvilken det private Lovforslag gik. Efter at jeg har været med til dette, kan jeg ikke Aaret efter staa frem her paa anden Maade end ved ligefrem oprigtig at takke den højtærede Minister og udtale min Paaskønnelse af den smukke Maade, hvorpaa Ministeren her er kommen ikke Enkeltmands, heller ikke Udvalgets, men, det tillader jeg mig at slaa fast, Folketingets Ønske i Møde. Det Forslag, som Ministeren saa smukt har fremsat, har efter et Par flygtige Gennemlæsninger gjort et særdeles gunstigt Indtryk paa mig. Jeg har faaet det Indtryk, at Forslaget er særdeles vel udarbejdet, og man faar ogsaa det Indtryk, at det er meget forstandig forberedt, idet nemlig fremgaar af Bemærkningerne til Lovforslaget, at Ministeriet har forberet sig hos Amtsraadene, hvem det jo ligger nær at interessere sig for denne Sag, og at Re-